

Галина Миколаївна Юрчик

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет водного господарства та природокористування,
вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Українаg.m.urchik@nuwm.edu.ua<https://orcid.org/0000-0003-1013-6940>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Метою даної статті є дослідження особливостей та проблем у реалізації національної соціальної політики у контексті сучасних соціально-економічних викликів. Виходячи із мети дослідження, у статті обґрунтовано зміну пріоритетів державної політики в умовах воєнних дій. Проведено порівняння нормативів бюджетного фінансування соціальної політики в Україні та ЄС за такими її складовими як освіта, охорона здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення, духовний та фізичний розвиток. Виявлено пріоритети соціальної політики на основі аналізу динаміки та структури соціальних виплат у розрізі категорійних, та адресних соціальних допомог, а також пільг. Визначено розподіл одержувачів соціальних виплат за основними напрямками їх підтримки. Доведено низьку ефективність національної соціальної політики на основі аналізу середнього розміру соціальних виплат та їх відповідності прожитковому мінімуму і рівню інфляції, а також порівняння законодавчо визначеного та фактичного прожиткового мінімуму.

Ключові слова: соціальна політика, видатки соціального призначення, соціальний захист, освіта, охорона здоров'я, духовний та фізичний розвиток, категорійні соціальні допомоги, адресні соціальні допомоги, пільги.

JEL Classification: A13; H53; H55; I30; I38.

Як цитувати: Юрчик, Г. М. (2026). Особливості та проблеми соціальної політики України в умовах сучасних викликів. *Соціальна економіка*, 73, 72–86. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2026-73-06>

Вступ. Національна соціальна політика (СП) за останні десять-двадцять років зазнала суттєвих трансформацій, що обумовлено появою цілого ряду викликів, поміж яких бідність та високий рівень диференціації населення за доходами, демографічні та міграційні втрати населення, «гендерна асиметрія» та дискримінаційні прояви тощо. Воєнні дії в Україні обумовили появу нових досить чисельних соціально вразливих груп населення (ветерани, внутрішньо переміщені особи), що потребують підтримки та захисту. В умовах війни актуалізувалися проблеми щодо забезпечення доступності медичних та освітніх послуг для населення в прифронтових районах та місцях дислокації ВПО. Тобто, можна стверджувати, що викликом сьогодення для національної СП є зростання кількості вразливих груп населення, соціальний захист яких потребує перегляду пріоритетів та суттєвого зростання обсягів фінансування СП. В

той же час, в умовах війни фінансові можливості держави є досить обмеженими, що обумовлено дефіцитом державного бюджету та зростанням державного боргу, а також мілітаризацією бюджетної політики. В таких умовах помітну роль у соціальній підтримці вразливих груп населення в Україні відіграють міжнародні інституції (ООН, Червоний Хрест, Міжнародна організація з міграції), які надаючи гуманітарну допомогу, долучаються до задоволення потреб населення у ліках, продовольстві, засобах гігієни та навіть житлі. Окреслені виклики та тенденції обумовлюють необхідність дослідження проблем та особливостей національної СП в умовах сучасних викликів.

Відтак, метою даної статті є визначення особливостей та проблем у реалізації національної соціальної політики у контексті сучасних соціально-економічних викликів.

Досягнення визначеної мети зумовило

необхідність постановки та вирішення таких завдань: обґрунтувати зміну пріоритетів державної політики в умовах воєнних дій на основі функціональної та інституційної структури бюджетних видатків; порівняти нормативи бюджетного фінансування СП (в т.ч. за такими складовими як освіта, охорона здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення, духовний та фізичний розвиток) в Україні та ЄС; виявити пріоритети СП на основі аналізу динаміки та структури соціальних виплат в Україні у розрізі категорійних, адресних соціальних допомог, а також пільг; на основі аналітичних досліджень визначити розподіл одержувачів соціальних виплат за основними напрямками їх підтримки; визначити ефективність національної СП на основі аналізу середнього розміру соціальних виплат та їх відповідності прожитковому мінімуму та динаміці загального рівня цін; довести низьку ефективність національної СП на основі порівняння законодавчо визначеного та фактичного прожиткового мінімуму.

Об'єктом дослідження обрано процес реалізації національної соціальної політики в умовах сучасних викликів. Предметом дослідження є особливості та прикладні проблеми у реалізації національної соціальної політики в сучасних умовах.

Огляд літератури. Проблеми формування та реалізації національної СП є об'єктами наукових праць досить значної кількості вчених, поміж яких більшість – вітчизняних. Іноземні науковці долучаються до дослідження проблем СП в Україні переважно в частині окремих її складових, поміж яких соціальний захист ВПО, ветеранів, пенсіонерів тощо.

Серед українських вчених, в центрі уваги наукових досліджень яких, перебуває національний вектор СП, варто відзначити публікацію (Мікуляк & Красноноженко, 2023). У вказаній праці науковці визначають важливість реалізації соціального захисту населення у воєнний час, наводять результати аналізу видатків на соціальну допомогу, а також рівня бідності населення у довоєнні та воєнні роки в Україні. Вчені констатують, що основні завдання СП на середньострокову перспективу спрямовуватимуться на «посилення соціального захисту різних категорій громадян, а також... розв'язання питань комплексного регулювання системи соціального захисту в Україні» (Мікуляк & Красноноженко, 2023).

Дослідження (Павлова, 2023) фокусується на впливі війни на соціальне забезпечення та допомогу населенню України. Автор констатує, що СП в умовах війни «стикається з ускладненими та викликовими проблемами, що вимагають специфічних підходів сьогодні». Особливий акцент у публікації (Пав-

лова, 2023) зроблено на демографічній складовій СП.

Руденко О. у авторському дослідженні (Руденко, 2024) констатує, що «першочергова передумова результативного здійснення СП в умовах війни – соціальний моніторинг і застосування новітніх технологій, що визначає послідовний розгляд процесів соціальної сфери...». На думку вченого «з метою сприяння СП під час воєнного стану потрібно: напрацювати гнучкі соціальні програми, що здатні оперативно пристосуватися до змін в воєнній сфері і зважати на характер потреб населення; розвивати дієві механізми на випадок екстрених ситуацій, забезпечити надання гуманітарної і медичної допомоги» (Руденко, 2024).

Заслугує на увагу наукове дослідження (Petkun, 2024), де розроблено концептуальну модель оцінки рівного доступу до соціальних послуг, яка включає п'ять основних компонентів: соціальний капітал, економічний потенціал, інфраструктуру, рівень урядування та цифрові можливості. Апробація розробленої автором моделі дозволила виявити сильні та слабкі сторони СП на місцевому рівні, визначити пріоритети для подальшого розвитку. У дослідженні (Jawad & Plageron, 2024) констатується, що СП стикається з дедалі складнішими ландшафтами ризиків. Перерозподіл доходів та надання соціальних послуг державою та громадянським суспільством можуть зменшити ризик соціальних заворушень та сприяти позитивному миру. У статті також зазначається вплив на соціальну справедливість та солідарність політики жорсткої економії та десятиліть скорочення соціального забезпечення у всьому світі, що очолювалося міжнародною програмою допомоги та розвитку (МВФ, Світовий банк) та загострило соціально-економічні рушійні сили конфлікту. Відповідно до позитивного підходу до миру, який розглядається в цій статті, СП націлена на подолання проблеми структурної нерівності, сприяння рівному доступу до ресурсів, соціальної інтеграції (Jawad & Plageron, 2024). Дослідження (Pantazopoulos, 2025) розглядає як глобалізація впливає на ефективність СП, наголошуючи на адаптації політичних рамок для вирішення глобальних викликів. Дослідження підкреслює зростаючий вплив глобальної економічної динаміки на соціальну рівність та стійкість держав загального добробуту, визначаючи обмеження національної політики у вирішенні таких проблем, як бідність, нерівність та соціальна ізоляція. Питанням реалізації СП в умовах глобалізації присвячена праця (Klimczuk & Dovie, 2025). Зокрема, авторський колектив робить акцент на тому, що глобалізація вимагає надійної регуляторної бази для балансування економіч-

ної інтеграції із соціальним захистом. Наднаціональні організації повинні узгоджувати свої стратегії з національними ініціативами для забезпечення рівності та пом'якшення ризиків соціального демпінгу та ерозії держави загального добробуту. Практичні підходи до соціально відповідальної глобалізації вимагають співпраці між урядами, громадянським суспільством та бізнес-сектором. У науковій праці (Mäntyneva & Ketonen, 2023) здійснюється дослідження заходів СП, впроваджених під час пандемії COVID-19 у державах загального добробуту Глобальної Півночі. Результати показують, що заходи СП були спрямовані саме на людей працездатного віку, щоб мінімізувати втрату доходів та зберегти робочі місця. Автор констатує, що пандемія також збільшила обов'язки, пов'язані з доглядом, що зумовило необхідність розширення поточної політики та впровадження нових інструментів. Дослідження (Leisering, 2021) щодо реагування на СП крізь глобальну призму висвітлює також вразливості, які стали очевидними через пандемію. У статті (Ni X, Klammer, 2023) розглядається превентивна СП в Німеччині через аналіз політичних документів, експертних звітів та академічних робіт, а також можливості поширення досвіду СП Китаю у Німеччині. Варто відзначити наукову працю (Seelkopf & Starke, 2019), де висвітлюються питання важливості нетрадиційної СП, теоретизація її розвитку у порівнянні з традиційними поясненнями держави загального добробуту. У статті (Kourachanis, 2025) розглядаються такі складові СП як захист житла та захист дітей, зосереджуючись на переході від інституційного догляду до альтернативних моделей, таких як прийомна сім'я, усиновлення та напівсамостійне проживання. У науковій праці (Peterson & Ozili, 2026) досліджується така складова СП як соціальна інтеграція, що ідентифіковано як процес, який дозволяє окремим особам та групам брати змістовну участь у житті суспільства. Наукове дослідження (Yi Gao & Jing Yang, 2025) присвячене політиці підтримки електронної комерції в сільських районах, яка є одним із факторів добробуту сільського населення та зменшення диференціації населення за доходами. Цікавою з точки зору дослідження трансформації СП в сучасних умовах є наукова (Derkenbaeva & Galushkina, 2025), де акцентується увага на вивченні наслідків глобальних економічних змін для СП та визначення стратегій адаптації соціальних програм до нових економічних реалій. Варто відзначити наукову публікацію (Kangasniemi & Bhalla, 2025), де акцентується увага на значимості соціального захисту в контексті інклюзії та сільської трансформації, зокладаючи збільшення людського капіталу, включаючи

здорове харчування, покращення розподілу ресурсів та управління ризиками. Досить нетиповим є дослідження (Lin Lin & Min He, 2025), де увага приділена благодійництву як альтернативному джерелу соціальної підтримки та захисту населення в сучасних умовах. Таким чином, можна констатувати, що проблематика реалізації СП в сучасних умовах знайшла належне представлення у наукових публікаціях через призму висвітлення досвіду різних держав. В той же час, соціально-економічні реалії України, актуалізують доцільність дослідження СП через призму викликів, що пов'язані з військовим станом, появою внутрішньо переміщених осіб, бідністю значної частини населення.

Методологія дослідження. Для досягнення мети дослідження було використано ряд методів наукового пізнання. Методи статистичного аналізу застосовувалися при дослідженні: зміни пріоритетів державної політики в цілому та соціальної політики зокрема; порівнянні нормативів фінансування складових соціальної політики в Україні та ЄС; структури та динаміки соціальних виплат за категорійними та адресними соціальними допомогоюми, а також пільгами; порівнянні законодавчо визначеного та фактичного прожиткового мінімуму.

Для представлення у роботі переліку соціальних виплат було застосовано метод узагальнення та систематизації. Для належного представлення результатів дослідження застосовувалися методи візуалізації. Висновки за результатами дослідження формувалися на основі абстрактно-логічного методу. Інформаційною базою дослідження слугували дані Міністерства фінансів України, Міністерства соціальної політики, Державної служби статистики України, Eurostat.

Основні результати. Війна впливає на соціальну політику, економічний розвиток та державні доходи, соціальну структуру суспільства та політичні процеси, відтак вона не лише руйнує, але й стає каталізатором змін у соціальній сфері, створюючи нові виклики та можливості для розвитку соціальної держави (Стойко, 2024; Требін, 2023). Сучасна СП в Україні розглядається як частина державної політики, що реалізується через законодавчі акти, соціальні програми та ініціативи за рахунок державного бюджету, соціальні та благодійні фонди, інші суб'єкти. В кризових умовах значимість держави у реалізації СП суттєво зростає, в той час як допоміжну функцію виконують роботодавці та інші суб'єкти (Чуприна, 2025). Відповідно до такого підходу, виявити особливості та тренди у реалізації СП можливо через аналіз витрат бюджету та соціальних фондів на соціальні цілі; основних соціальних стандартів та га-

рантій; рівня бідності та інших індикаторів рівня життя населення.

Видатки бюджету є досить дієвим інструментом державного регулювання економічних та соціальних процесів, що визначає пріоритети державної політики. Очевидно, що визначаючи структуру та динаміку видатків бюджету, держава визначає першочергові та другорядні пріоритети у виконанні власних функцій.

Аналіз динаміки та структури видатків зведеного державного бюджету за функціональним підходом (табл. 1) свідчить про суттєву зміну пріоритетів державної політики в умовах війни.

Якщо до повномасштабного вторгнення (2020-2021 рр.) частка видатків бюджету збільшилася на такі соціально значимі напрями як охорона здоров'я, освіта, духовний та фізичний розвиток, то з 2022 р. пріоритети бюджетної політики щодо соціальної сфери суттєво змінилися. Так, частка видатків на

охорону здоров'я зменшилися з 11,1% у 2021 р. до 7,1% у 2022 р. Така ж зміна відбулася щодо видатків на освіту (17% проти 9,6% відповідно), соціальний захист та соціальне забезпечення (20% проти 15% відповідно). Видатки на духовний та фізичний розвиток також суттєво зменшилися та склали лише 1,1% у 2022р. проти 2,4% у 2021р. Фактично можна говорити, що в основу пріоритетів державної політики в Україні з 2022 р. покладено політику мілітаризації. Адже, частка видатків на оборону, громадський порядок та безпеку в структурі державного бюджету з 2022 р. суттєво збільшилася.

Дослідження динаміки бюджетних видатків за інституційним принципом свідчить, що профільні органи державної влади, які відповідальні за реалізацію СП, втратили свою позицію в рейтингу у 2023 р. порівняно з 2021 р. (рис. 1). Так, Міністерство соціальної політики за обсягами бюджетного фінансування у 2021 р. посідало другу рей-

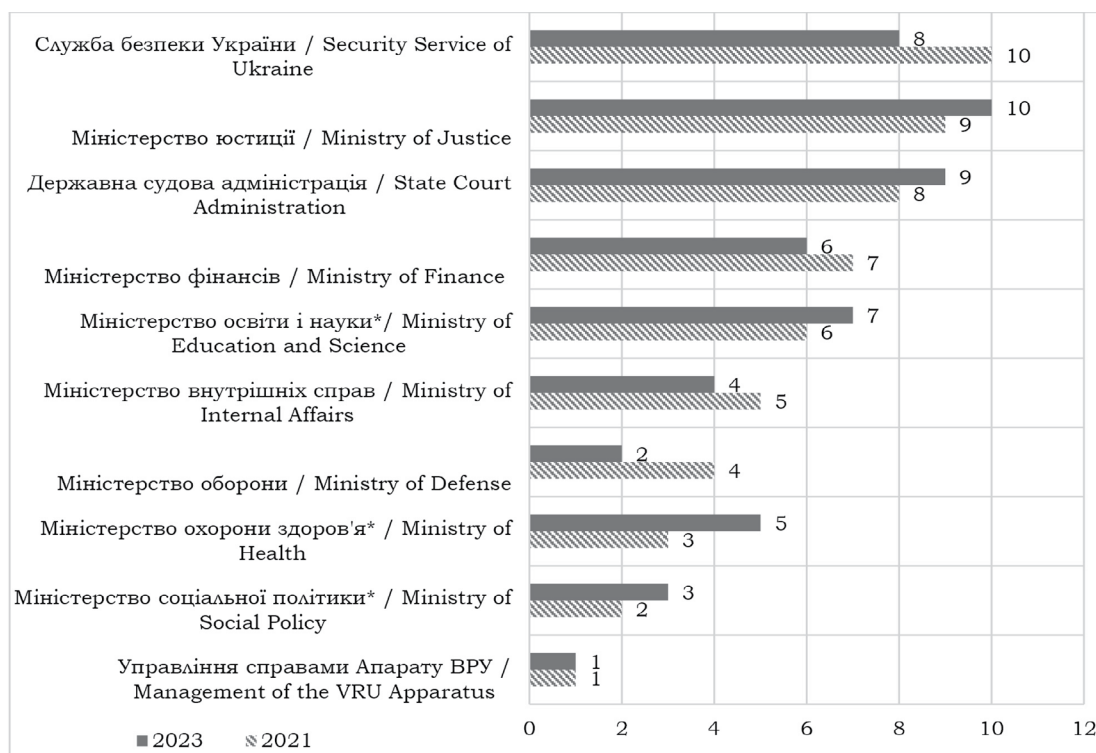

Рис. 1. Рейтинг державних інституцій (топ-10), які мали найбільші обсяги бюджетного фінансування у 2021 та 2023 роках в Україні

Fig. 1. Ranking of the top 10 state institutions that had the largest amounts of budget funding in 2021 and 2023 in Ukraine

Примітка: * – інституції, що безпосередньо відповідальні за реалізацію соціальної політики.

Note: * – institutions directly responsible for implementing social policy.

Джерело: побудовано автором за даними Міністерства фінансів України¹²³

Source: constructed by the author based on data from the Ministry of Finance of Ukraine¹²³

1 Бюджет 2025 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_of_2025-770 (дата звернення: 14.12.2025).

2 Бюджет 2024 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698 (дата звернення: 14.12.2025).

3 Бюджет 2023 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення: 14.12.2025).

Таблиця 1. Динаміка та структура видатків зведеного державного бюджету за функціональним підходом, 2018-2023 рр.**Table 1. Dynamics and structure of expenditures of the consolidated state approach according to the functional approach, 2018-2023**

млрд. грн/ billion UAH	2020 рік/year		2021 рік/year		2022 рік/year		2023 рік/year	
	%	млрд. грн / billion UAH	%	млрд. грн / billion UAH	%	млрд. грн / billion UAH	%	
Видатки зведеного державного бюджету / Consolidated state budget expenditures	1595,4	100	1845,4	100	3043,5	100	4440,9	100
Загальнодержавні функції (без обслуговування боргу) / General government functions (excluding debt service)	83,6	5,2	95,1	5,2	88,2	2,9	99,8	2,2
Обслуговування боргу / Debt servicing	121,2	7,6	157,6	8,5	160,3	5,3	249,3	5,6
Оборона / Defense	120,4	7,5	127,5	6,9	1142,9	37,6	2097,6	47,2
Громадський порядок, безпека та судова влада / Public order, security and judiciary	159,5	10,0	176,1	9,5	454,4	14,9	591,4	13,3
Економічна діяльність / Economic activity	262,9	16,5	293,6	15,9	156,4	5,1	247,3	5,6
Охорона навколишнього природного середовища / Environmental protection	9,1	0,6	10,6	0,6	5,2	0,2	6,4	0,1
Житлово-комунальне господарство / Housing and communal services	32,2	2,0	56,9	3,1	41,2	1,4	70,4	1,6
Охорона здоров'я / Healthcare	175,8	11,0	204,1	11,1	215,3	7,1	217,4	4,9
Духовний та фізичний розвиток / Spiritual and physical development	31,7	2,0	43,4	2,4	33,6	1,1	38,5	0,9
Освіта / Education	252,3	15,8	312,9	17,0	290,8	9,6	308,6	6,9
Соціальний захист та соціальне забезпечення / Social protection and social security*	346,7	21,7	367,3	20,0	455,2	15,0	514,1	11,6
	- видатки, частка яких збільшилася порівняно з попереднім роком / expenses, the share of which increased compared to the previous year		- видатки, частка яких зменшилася порівняно з попереднім роком / expenditures, the share of which decreased compared to the previous year					

Примітка: виділено статті соціально орієнтованих видатків державного бюджету.

Note: Socially oriented expenditure items of the state budget have been highlighted.

Джерело: побудовано автором за даними Міністерства фінансів України¹²³

Source: constructed by the author based on data from the Ministry of Finance of Ukraine¹²³

1 Бюджет 2025 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_of_2025-770 (дата звернення: 14.12.2025).

2 Бюджет 2024 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698 (дата звернення: 14.12.2025).

3 Бюджет 2023 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення: 14.12.2025).

тингову позицію, в той час як у 2023 р. – третю. Натомість другу позицію у рейтингу за 2023 р. посіло Міністерство оборони. Така ж зміна пріоритетів щодо обсягів бюджетного фінансування спостерігається стосовно Міністерства охорони здоров'я (третя позиція у 2021 р. проти п'ятої у 2023 р.) та Міністерства освіти і науки (шоста позиція у 2021 р. проти сьомої у 2023 р.).

З огляду на зовнішній європейських вектор України, вище наведені результати дослідження варто доповнити аналізом частки видатків соціального призначення у зведеному державному бюджеті України та ЄС (табл. 2).

Як свідчать дані, загальна частка видатків соціального спрямування в Україні є суттєво менша ніж у ЄС (17% проти 34,2% у 2021 р. та 16,3% проти 32,3% у 2023 р. відповідно). На фінансування охорони здоров'я в ЄС припадає близько 7,2-8% ВВП, в той час як в Україні – від 3,3 до 4,2% ВВП. На фінансування духовного та фізичного розвитку в Україні припадає менше 1%, коли в ЄС на схожу статтю видатків (відпочинок, культу-

ра та релігія) виділяється 1,1-1,2% ВВП. Найбільша відмінність в Україні та ЄС має місце щодо фінансування соціального захисту – 6,7-8,2% ВВП в Україні проти 32,3-25,9% ВВП в ЄС. Єдина стаття видатків соціального призначення, на фінансування якої в Україні припадає більша частка ВВП порівняно з ЄС, є освіта. У 2020-2022 р. відповідна частка в Україні варіювала від 5,6 до 6% ВВП, в той час як у ЄС – від 4,6 до 4,9% ВВП. Це можна пояснити переважанням в Україні значимості освіти, яку фінансує держава, у порівнянні з її комерційною складовою, яка домінує в ЄС. В той же час, у 2023 р. частка видатків на освіту в Україні та ЄС була однаковою та складала 4,7% ВВП.

Одним із найбільш важливих інструментів соціального захисту населення є надання соціальних виплат, які в залежності від принципу призначення поділяють на категорійні та адресні допомоги, а також пільги (Follett & Henderson, 2023). Категорійні допомоги, хоча і мають в певній мірі адресний характер, однак орієнтовані на надання соціальних ви-

Таблиця 2. Частка видатків соціального призначення зведеному державному бюджеті в Україні та ЄС, 2020-2023 рр.

Table 2. Share of social expenditures in the consolidated state budget in Ukraine and the EU, 2020-2023

Видатки зведеного державного бюджету, % до ВВП / Consolidated state budget expenditures, % of GDP	2020	2021	2022	2023
Україна				
Охорона здоров'я / Healthcare	4,2	3,7	4,1	3,3
Духовний та фізичний розвиток / Spiritual and physical development	0,8	0,8	0,6	0,6
Освіта / Education	6,0	5,7	5,6	4,7
Соціальний захист та соціальне забезпечення / Social protection and social security	8,2	6,7	8,7	7,8
Всього / Total	19,1	17,0	19,0	16,3
ЄС				
Охорона здоров'я / Healthcare	8,0	8,0	7,6	7,2
Відпочинок, культура та релігія / Recreation, culture and religion	1,2	1,2	1,1	1,2
Освіта / Education	4,9	4,8	4,6	4,7
Соціальний захист / Social protection	21,8	20,2	19,3	19,2
Всього / Total	35,9	34,2	32,6	32,3

Джерело: побудовано автором за даними Міністерства фінансів України¹²³ та Eurostat⁴

Source: constructed by the author based on data from the Ministry of Finance of Ukraine¹²³ and Eurostat⁴

1 Бюджет 2025 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_of_2025-770 (дата звернення: 14.12.2025).

2 Бюджет 2024 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698 (дата звернення: 14.12.2025).

3 Бюджет 2023 року. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення: 14.12.2025).

4 General government expenditure by function (COFOG). Eurostat : веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_exp/default/table?lang=en (дата звернення: 14.12.2025).

плати для визначених категорій населення (інваліди, пенсіонери, діти та ін.) без перевірки рівня доходів домогосподарства. Адресні допомоги призначаються на основі перевірки рівня доходів домогосподарства та необхідності призначення відповідної допомоги. Протягом 2021-2024 рр. у структурі соціальних виплат в Україні переважали категорійні допомоги, які у 2024 р. склали 62,3% проти 46,2% у 2021 р. В той же час, частка адресних соціальних допомог суттєво знизилася – з 42,2% у 2021 р. до 26,4% у 2024 р. Значимість пільг у національній СП є найменшою та становить 6,6-11,6% від суми соціальних виплат (рис. 2).

Загалом, зменшення частки адресних соціальних допомог у структурі соціальних виплат є негативним трендом, що свідчить про зниження ефективності національної СП.

Аналіз структури соціальних виплат за видами допомог (табл. 3) свідчить про зміну пріоритетів національної СП. Так, у 2021 р. найбільша частка соціальних виплат припадала на таку адресну допомогу як субсидія на оплату ЖКП (29,7%).

В той же час, досить значимими у 2021 р. були соціальні виплати при народженні дитини, допомога малозабезпеченим сім'ям, допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, пільги на ЖКП, частка яких перевищувала 10% у загальній сумі соціальних виплат.

З початком воєнних дій та збільшенням кількості ВПО пріоритети СП суттєво змінилися. З 2022 р. основна частка соціальних виплат припадала на допомогу на проживання ВПО (36,4% та 43,6% у 2022 та 2023 р. відповідно). У 2024 р. частка соціальних виплат на допомогу ВПО дещо зменшилася та складала 26,8%. Така зміна пріоритетів відбула-

ся за рахунок зменшення частки соціальних виплат на дітей та субсидії на оплату ЖКП. Попри окреслені тренди, все ж протягом 2022-2024 рр. досить значимими соціальними допомогами залишаються допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю (призначається за категорійним принципом), а також допомога малозабезпеченим сім'ям та субсидія на оплату ЖКП (адресний принцип призначення). Поміж пільг незмінно найбільш значимою залишається пільга на ЖКП. На жаль, можна констатувати, що в умовах воєнного стану соціальні виплати на дітей та матерів фактично були «заморожені» та залишалися переважно незмінними в умовах інфляції та зростання загального рівня цін. Наслідком цього є зменшення частки соціальних виплат на дітей та матерів з 24,3% у 2021 р. до 13,9% та 15,5% відповідно у 2023 та 2024 р.

При дослідженні особливостей СП варто враховувати не лише обсяги бюджетного фінансування соціальних допомог, але і кількість їх одержувачів, на чому акцентується увага (Zhou & Zhou, 2025). На разі, можна констатувати, що протягом 2022-2024 рр. найбільша кількість одержувачів соціальних виплат спостерігалася серед ВПО: у 2022 р. – 1,5 млн, у 2023 р. – 2,6 млн, у 2024 р. – 1,7 млн осіб (рис. 3).

Також значна кількість одержувачів, яка протягом 2021-2024 рр. варіювала в межах від 1,5 до 2,1 млн. осіб, спостерігається за соціальними допомогами на дітей та матерів. Однак, протягом вище вказаного періоду кількість одержувачів відповідних соціальних допомог набула чіткого тренду до зменшення. Протягом 2021-2024 рр. значна кількість одержувачів спостерігається за субсидіями на оплату ЖКП (1,1-2 млн осіб) та

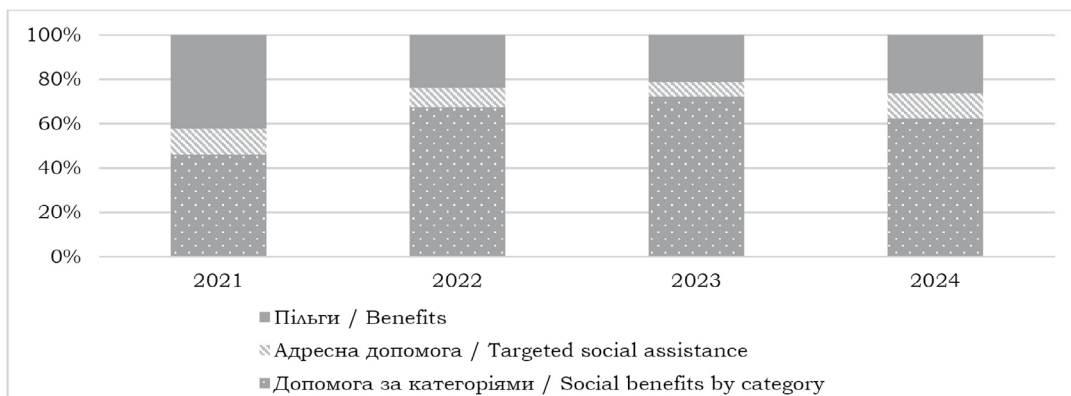

Рис. 2. Структура соціальних виплат в Україні за видами допомог, 2021-2024 рр.

Fig. 2. Structure of social payments in Ukraine by types of benefits, 2021-2024

Джерело: розраховано та побудовано автором за даними Міністерства фінансів України¹

Source: calculated and constructed by the author based on data from the Ministry of Finance of Ukraine¹

¹ Видатки на соціальну допомогу. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://mof.gov.ua/uk/expenditures_on_social_assistance (дата звернення: 14.12.2025).

Таблиця 3. Динаміка та структура соціальних виплат в Україні, 2021-2024 рр.
Table 3. Dynamics and structure of social payments in Ukraine, 2021-2024

	2021	%	2022	%	2023	%	2024	%
I. ДОПОМОГА ЗА КАТЕГОРІЯМИ / TARGETED AID BY CATEGORIES								
1.1. Соціальний захист дітей та матерів / Social protection of children and mothers								
Допомога при народженні та усиновленні дитини / Assistance with the birth and adoption of a child	12655,6	11,4*	9849,9	6,7	9485,5	5,6	8523,9	6,0
Допомога на дітей одиницями матерям / Child support for single mothers	2138,1	1,9	1989,7	1,4	1183,4	0,7	1117,6	0,8
Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування / Assistance for children under guardianship or care	3207	2,9	3037,6	2,1	3206,5	1,9	3417,6	2,4
Тимчасова допомога на дітей / Temporary child support	125,8	0,1	231,8	0,2	397,4	0,2	422	0,3
Допомога у зв'язку із вагітністю і пологами / Assistance in connection with pregnancy and childbirth	353,2	0,3	267,2	0,2	264,8	0,2	267,9	0,2
Одноразова допомога «пакунок малюка» / One-time assistance «baby package»	1464,3	1,3	1255,6	0,9	1340,2	0,8	1449,8	1,0
Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях / Assistance for children raised in large families	5340,2	4,8	5669,5	3,9	5621,6	3,3	5526,6	3,9
Допомога на дітей-сиріт та дітей без батьківського піклування / Assistance for orphans and children without parental care	1497,6	1,3	1350,1	0,9	1623,5	1,0	1212,1	0,8
Інші допомоги на дітей / Other child benefits	281,8	0,25	243,8	0,17	213,9	0,13	281,1	0,197
1.2. Соціальний захист інвалідів, пенсіонерів та осіб похилого віку / 1.2. Social protection of the disabled, pensioners and the elderly								
Допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю / Assistance to persons with disabilities since childhood and children with disabilities	13953	12,5	14823,4	10,1	16460,6	9,8	19297	13,5
Допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю / Assistance to persons not entitled to a pension and persons with disabilities	4026	3,6	4527,3	3,1	5420,2	3,2	6470,7	4,5
Інші допомоги / Other assistance	2915,2	2,7	2774,9	1,9	2848,3	1,7	2669,3	1,9
1.4. Соціальний захист ВПО та інших категорій населення / Social protection of IDPs and other categories of the population								
Допомога на проживання ВПО / IDP accommodation assistance	3039,5	2,7	53488,6	36,4	73240,8	43,6	38380,1	26,8
Інші допомоги / Other assistance	424,5	0,4	0	0,0	0	0,0	28,5	0,0
II. ПІЛЬГИ / BENEFITS								
Пільги на ЖКП / Benefits for housing and communal services	12572,5	11,3	12328,3	8,4	10625,9	6,3	15603,5	10,9
Пільги на придбання твердого палива та скрапленого газу / Benefits for the purchase of solid fuel and liquefied gas	368,1	0,3	228,5	0,2	433,8	0,3	636,9	0,4
III. АДРЕСНА ДОПОМОГА ЗА РОЗМІРОМ ДОХОДІВ / INCOME-BASED TARGETED AID								
Допомога малозабезпеченим сім'ям / Help for low-income families	12628,4	11,4	13879,4	9,4	11420,7	6,8	14589,7	10,2
Субсидії на оплату ЖКП / Subsidies for payment of housing and communal services	32999,6	29,7	20169,8	13,7	18223,2	10,8	17781,5	12,4
Інші допомоги / Other assistance	1265,7	1,1	972,9	0,7	6115,3	3,6	5354,6	3,7
Загалом / In general	111256	100	147088,3	100	168125,6	100	143030,4	100

Примітка: * – виділено види соціальних виплат, частка яких у сукупних виплатах становить 10% і більше.

Note: * – types of social benefits are highlighted, the share of which in total payments is 10% or more.

Джерело: розраховано та побудовано автором за даними Міністерства фінансів України¹

Source: calculated and constructed by the author based on data from the Ministry of Finance of Ukraine¹

¹ Видатки на соціальну допомогу. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://mof.gov.ua/uk/expenditures_on_social_assistance (дата звернення: 14.12.2025).

Таблиця 4. Середній розмір соціальних допомог в Україні, 2021-2024 рр.
Table 4. Average amount of social benefits in Ukraine, 2021-2024

N	Соціальні виплати	2021	2022	2023	2024
I. ДОПОМОГА ЗА КАТЕГОРІЯМИ / TARGETED AID BY CATEGORIES					
1.1.	Допомога при народженні та усиновленні дитини / Assistance with the birth and adoption of a child: - disposable part	10320	10320*	10320*	10320*
	- monthly installment	860**	860*	860*	860*
1.2.	Допомога на дітей одиноким матерям / Child support for single mothers	1440,4	1514,3*	1367,7*	1503,4
1.3.	Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування / Assistance for children under guardianship or care	5899,6	6859,9*	7020,3*	7145,2
1.4.	Тимчасова допомога на дітей / Temporary child support	1139,5	1694,5	2101,1	2370,3
1.5.	Допомога у зв'язку із вагітністю і пологами / Assistance in connection with pregnancy and childbirth	2297,7	2212*	2729,9*	3047,9
1.6.	Одноразова допомога «пакунок малюка» / One-time assistance «baby package»	5409,4	6045,2*	6741,4*	7504,8
1.7.	Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях / Assistance for children raised in large families	1710,3	2170,2	2100*	2100*
1.8.	Допомога на дітей-сиріт та дітей без батьківського піклування / Assistance for orphans and children without parental care	8237,9	9222,3*	10652,9	7376,2*
1.9.	Допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю / Assistance to persons with disabilities since childhood and children with disabilities	2552,1	3015,8*	3016,8*	3408,2
1.10.	Допомога особі, що живе із інвалідом I/II гр. внаслідок психічного розладу / Assistance to a person living with a disabled person of group I/II due to a mental disorder	2300,8	2543,5*	2555,7*	2855,3
1.11.	Допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю / Assistance to persons not entitled to a pension and persons with disabilities	1836,3	2344,8	2141*	2358,1
1.12.	Допомога непрацюючій особі пенсійного віку, яка не набула права на пенсію / Assistance to an unemployed person of retirement age who has not acquired the right to a pension	1568,2	1810,3*	1858,4*	2144,1
1.13.	Допомога на проживання ВПО / IDP accommodation assistance	1480,1	2899,9	2345,2*	2500
II. ПІЛЬГИ					
2.1.	Пільги на ЖКП / Benefits for housing and communal services	655,2	897,4	889,7*	1053,1
2.2.	Пільги на придбання твердого палива та скрапленого газу / Benefits for the purchase of solid fuel and liquefied gas	1861	1972,7*	3578,8	3160,5*
III. АДРЕСНА ДОПОМОГА ЗА РОЗМІРОМ ДОХОДІВ					
3.1.	Допомога малозабезпеченим сім'ям / Help for low-income families	4751,1	5349,8*	5507*	6248,3*
3.2.	Субсидії на оплату ЖКП / Subsidies for payment of housing and communal services	1367,9	1169,9*	1330	1302,9

Примітки: 1. * – виділено види соціальних виплат, темпи зростання яких порівняно з попереднім роком, не перевищували рівень інфляції (2021 р. – 20,2%, 2022 р. – 19,9%, 2023 р. – 6,5%).

2. ** – виділено види соціальних виплат, розмір яких є меншим порівняно з прожитковим мінімумом (загальний показник) у відповідному році.

Note: 1. * – types of social payments are highlighted, the growth rates of which compared to the previous year did not exceed the inflation rate (2021 – 20.2%, 2022 – 19.9%, 2023 – 6.5%).

2. ** – types of social payments are highlighted, the amount of which is smaller compared to the subsistence minimum (general indicator) in the relevant year.

Джерело: розраховано та побудовано автором за даними Міністерства фінансів України¹

Source: calculated and constructed by the author based on data from the Ministry of Finance of Ukraine¹

¹ Видатки на соціальну допомогу. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://mof.gov.ua/uk/expenditures_on_social_assistance (дата звернення: 14.12.2025).

пільгами для оплати ЖКП та придбання палива і газу (1,1-1,8 млн осіб). Важливим індикатором ефективності СП є середній розмір соціальних допомог на фоні соціальних стандартів та рівня інфляції, на чому акцентується увага (Yurchuk & Mishchuk, 2025). В основу призначення соціальних допомог в Україні покладено принцип необхідності дотримання базового соціального стандарту – прожиткового мінімуму.

Крім того, темпи зростання соціальних виплат мають принаймні відповідати приросту індексу споживчих цін. Це забезпечить підтримання їх реальної купівельної спроможності на ринку в умовах зростання загального рівня цін. Аналіз середнього розміру соціальних допомог в Україні у контексті дотримання вище окреслених вимог (табл. 4) свідчить, що значна частина соціальних допомог є нижче прожиткового мінімуму. Також в Україні наявні соціальні допомоги, розмір яких визначено у фіксованій сумі, яка протягом значного періоду часу не переглядається, або ж темпи їх зростання не відпо-

відають рівню інфляції.

Протягом 2021-2024 рр. незмінними були такі соціальні допомоги як допомога при народженні та усиновленні дитини (одноразова та щомісячна сума), розмір якої був визначений ще у 2020 р. та дотепер залишається незмінним. Вважаємо такий підхід до призначення соціальних виплат таким, що абсолютно не відповідає цілям належного соціального захисту одержувачів. Відтак, доцільно було б відмовитися від такого принципу призначення соціальних допомог, натомість їх суму «прив'язати» до прожиткового мінімуму.

Меншими прожиткового мінімуму в Україні є також такі соціальні виплати як тимчасова допомога на дітей; допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях; допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю; допомога на проживання ВПО. Перелічені допомоги призначаються за категорійним принципом, відтак їх розмір мав би бути не меншим прожиткового мінімуму. Щодо пільг та адресних

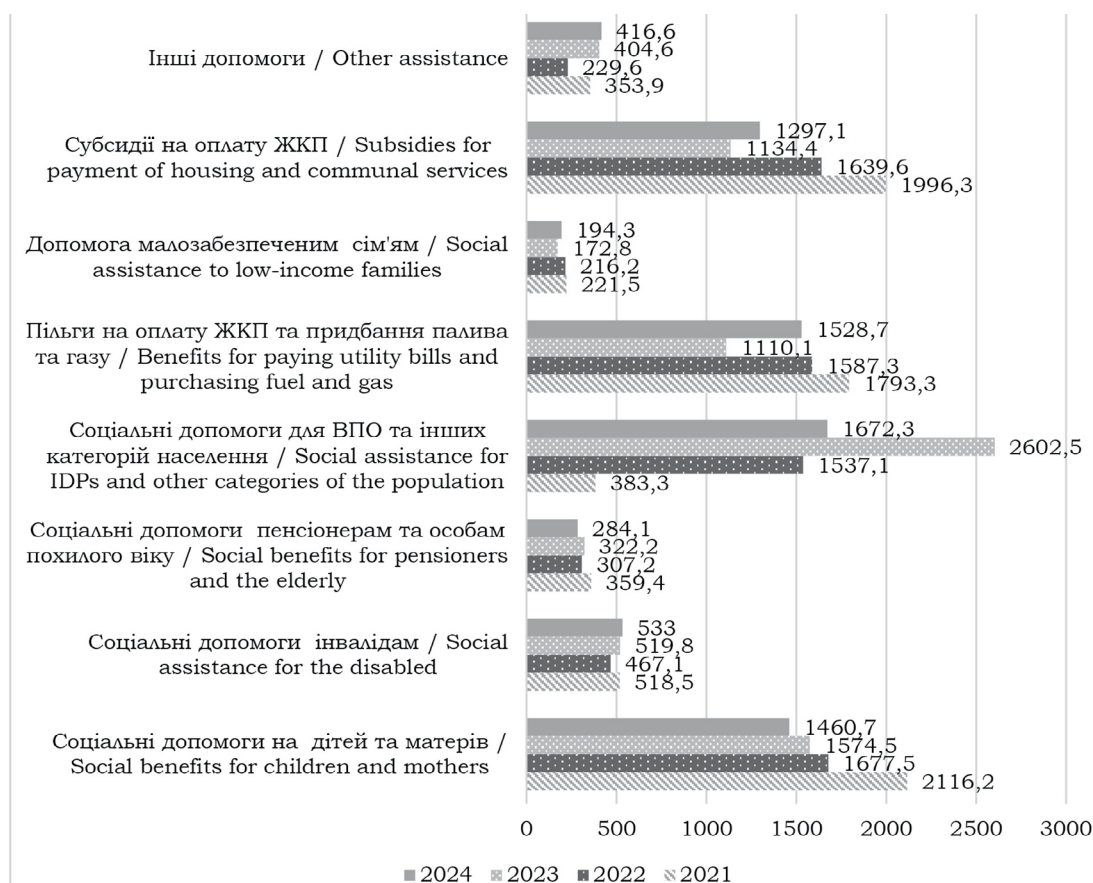

Рис. 3. Динаміка кількості одержувачів соціальних допомог в Україні, 2021-2024 рр.

Fig. 3. Dynamics of the number of recipients of social benefits in Ukraine, 2021-2024

Джерело: розраховано та побудовано автором за даними Міністерства фінансів України¹

Source: calculated and constructed by the author based on data from the Ministry of Finance of Ukraine¹

¹ Видатки на соціальну допомогу. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://mof.gov.ua/uk/expenditures_on_social_assistance (дата звернення: 14.12.2025).

соціальних допомог, поміж яких також наявні соціальні виплати менші за прожитковий мінімум, то методика їх призначення передбачає врахування доходів домогосподарства. Відтак, в таких умовах розмір соціальних допомог може бути меншим прожиткового мінімуму, однак потребує постійного моніторингу підходів до їх призначення в цілях недопущення «штучного» заниження розміру.

Досить негативним трендом, що свідчить про проблеми у реалізації національної СП, є факт наявності цілого ряду соціальних допомог, які хоча не визначені у фіксованому розмірі, однак темпи їх зростання є нижчими рівня інфляції. До таких соціальних допомог належать допомога на дітей одиноких матерям; допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомога на дітей-сиріт та дітей без батьківського піклування; допомога малозабезпеченим сім'ям та ряд інших. Це актуалізує необхідність перегляду принципів їх призначення або ж приведення у відповідність прожиткового мінімуму до ринкових реалій. Загалом, вважаємо, що наявність такого значного переліку соціальних допомог та пільг, розмір більшості яких не відповідає соціальним стандартам, свідчить про необхідність їх перегляду та укрупнення.

З огляду на те, що в основу призначення переважної більшості соціальних виплат покладено рівень прожиткового мінімуму, виникає необхідність його дослідження як базового соціального стандарту в Україні (табл. 5).

Аналіз прожиткового мінімуму свідчить про його постійне зростання, що, на перший погляд, є позитивним. Однак, в дійсності протягом 2020-2024 рр. мало місце виключно номінальне зростання прожиткового мінімуму. Це обумовлено тим, що темпи його зростання не відповідали рівню інфляції. Крім того, очевидним є факт крайнього заниження рівня прожиткового мінімуму. Це визнає навіть сама держава, адже поряд із законодавчо визначеним прожитковим мінімумом, Міністерство соціальної політики на основі моніторингу розраховує так званий фактичний прожитковий мінімум.

Останній показник відображає реальну вартість мінімального споживчого кошика для задоволення основних потреб різних соціально-демографічних груп населення у відповідності з ринковими цінами. Протягом 2020-2024 рр. фактичний прожитковий мінімум перевищував законодавчо визначений його рівень в 1,7-2,8 разів, а з урахуванням обов'язкових платежів - в 1,9-3,3 рази. При цьому саме в останні роки «розрив» між фактичним та законодавчо визначеним прожитковим мінімумом є максимальним: у 2023 р. - 2,5 рази, у 2024 р. - 2,8 рази, а з урахуванням обов'язкових платежів - 2,8 та 3,3 рази від-

повідно. Такий стан справ свідчить про те, що офіційний прожитковий мінімум, який покладається в основу реалізації СП, зовсім не відповідає ринковим реаліям. Наслідком цього є заниження переважної більшості соціальних виплат, а відтак - ефективності національної СП в цілому. Приведення прожиткового мінімуму до рівня хоча б його фактичного рівня, що розраховується Міністерством соціальної політики, зумовило б зростання практично усіх соціальних виплат, а відтак - зростання добробуту вразливих груп населення.

Висновки. СП держави не може бути статичною в часі. Адже з'являються нові виклики та проблеми, на які слід реагувати за посередництвом інструментів СП. На сьогоднішній день, коли в Україні відбуваються воєнні дії, актуалізується необхідність врахування при реалізації СП таких соціальних ризиків як зростання кількості вразливих груп населення, зростання бідності та зубожіння населення та ін. Стримуючим чинником, який не дозволяє державі в повній мірі реагувати на вказані соціальні ризики, є обмеженість фінансових ресурсів.

В умовах воєнних дій пріоритети державної політики суттєво змінилися. На сьогоднішній день в основу формування функціональної структури видатків бюджету покладено політику мілітаризації, натомість видатки на соціальні цілі суттєво зменшилися. Така ж тенденція спостерігається за інституційною структурою видатків бюджету (профільні органи державної влади, які відповідальні за реалізацію СП, втратили свою позицію в рейтингу за обсягами бюджетного фінансування).

Частка видатків зведеного державного бюджету на соціальні цілі в Україні є суттєво меншою порівняно з ЄС (16,3% проти 32,3% у 2023 р. відповідно). Суттєво меншою є частка бюджетних видатків в Україні на соціальний захист, охорону здоров'я, духовний та фізичний розвиток порівняно з консолідованим державним бюджетом ЄС. Єдина стаття видатків соціального призначення, на фінансування якої в Україні припадає більша частка ВВП порівняно з ЄС, є освіта.

Протягом 2021-2024 рр. у структурі соціальних виплат в Україні переважали категорійні допомоги, які у 2024 р. склали 62,3%. Частка адресних соціальних допомог за відповідний період суттєво зменшилася (з 42,2% у 2021 р. до 26,4% у 2024 р.). Значимість пільг у структурі соціальних виплат є найменшою та становить 6,6-11,6%. Структура соціальних виплат свідчить про зміну пріоритетів національної СП. До 2021 р. пріоритетом СП була підтримка зубожілих верств населення у житлово-комунальній сфері, а також дітей та

Таблиця 5. Порівняння законодавчо визначеного та фактичного прожиткового мінімуму в Україні, їх вплив на соціальні виплати в Україні, 2020-2025 рр.
Table 5. Comparison of the legally defined and actual subsistence minimum in Ukraine, their impact on social payments in Ukraine, 2020-2025

Рік / Year	Прожитковий мінімум, грн / місяць / Subsistence minimum, UAH / month			Зміна соціальних допомог, виходячи з фактичного прожиткового мінімуму / Change in social benefits based on the actual subsistence minimum
	законодавчо визначений (на початок року) / legally defined (at the beginning of the year)	фактичний у середньому на одну особу / actual average per person		
		без урахування обов'язкових платежів / excluding mandatory payments	з урахування обов'язкових платежів / taking into account mandatory payments	
загальний показник / overall indicator				
2020	2270*	3774,62	4328,99	Збільшення соціальних виплат / Increase in social benefits: 3.1**, 3.2
2021	2481	4419,13	5061,77	
2022	2684	4660,04	5343,57	
2023	2684	5795,0	6631,0	
2024	3028	7461,64	8537,37	
2025	3028	8421,94	9932,81	
для працездатних осіб / for able-bodied persons.				
2020	2102	3912,06	4859,7	Збільшення соціальних виплат / Increase in social benefits: 1.2, 3.1, 3.2
2021	2270	4662,0	5792,0	
2022	2481	4856,0	6032,0	
2023	2684	6024,0	7484,0	
2024	3028	7750,17	9627,54	
2025	3028	8827,49	11464,27	
для дітей до 6 років / for children under 6 years old				
2020	1779	3528,42	-	Збільшення соціальних виплат / Increase in social benefits: 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8.
2021	1921	4112,0	-	
2022	2100	4264,0	-	
2023	2272	5288,0	-	
2024	2563	6765,6	-	
2025	2563	7522,73	-	
для осіб, які втратили працездатність / for people who have lost their ability to work				
2020	1638	3203,56	-	Збільшення соціальних виплат / Increase in social benefits: 1.10, 1.11, 1.12
2021	1769	3786,0	-	
2022	1934	3962,0	-	
2023	2093	4904,0	-	
2024	2361	6367,12	-	
2025	2361	7091,82	-	

Примітки: 1. * – нумерація соціальних виплат представлена в табл. 3.

2. ** – «жирним» курсивом виділено показники прожиткового мінімуму, приріст яких по відношенню до попереднього року не перевищував приросту індексу споживчих цін.

Notes: 1. * – the numbering of social benefits is presented in Table 3.

2. ** – «bold» italics highlight the indicators of the subsistence minimum, the increase in which compared to the previous year did not exceed the increase in the consumer price index.

Джерело: побудовано автором за даними Міністерства соціальної політики України¹²³

Source: constructed by the author based on data from the Ministry of Social Policy of Ukraine¹²³

1 Фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах червня 2025 року. Профспілки працівників освіти і науки України : веб-сайт. URL: <https://pon.org.ua/novyny/12130-faktychnyi-rozmir-prozhytkovogo-minimumu-u-cinakh-cherwnia-2025-roku.html#> (дата звернення: 14.12.2025).

2 Інформація щодо фактичного розміру прожиткового мінімуму за грудень 2021 року. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України : веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/informatsiya-shchodo-faktychnoho-rozmiru-prozhytkovoho-minimumu-za-hruden-2021-roku> (дата звернення: 14.12.2025).

3 Інформація щодо фактичного розміру прожиткового мінімуму за січень 2022 року. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України: веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/informatsiya-shchodo-faktychnoho-rozmiru-prozhytkovoho-minimumu-za-sichen-2022-roku> (дата звернення: 14.12.2025).

метерів. З 2022 р. основний пріоритет національної СП сконцентрований на підтримці ВПО, кількість одержувачів соціальних допомог серед яких протягом 2022-2024 рр. є найбільшою. На жаль, можна констатувати, що соціальний захист ВПО в Україні відбувається за рахунок зменшення соціальних виплат на дітей та матерів. Попри воєнні дії, досить значимом напрямом СП на сьогоднішній день залишається підтримка інвалідів та малозабезпечених сімей.

Важливим індикатором ефективності СП є середній розмір соціальних допомог з урахуванням рівня прожиткового мінімуму та інфляції. На жаль, значна частина соціальних допомог в Україні є нижче прожиткового мінімуму, який є базовим соціальним стандартом. Негативним явищем у національній СП є наявність цілого ряду соціальних допомог, які визначені у фіксованому розмірі, що не переглядався більше п'яти років (одноразова допомога при народженні дитини, допомога на проживання ВПО та ін.). Також не відповідає цілям належного соціального захисту населення факт наявності цілого ряду соціальних допомог, темпи зростання яких є нижчими рівня інфляції (допомога на дітей одиницею матерям; допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;

допомога на дітей-сиріт та дітей без батьківського піклування; допомога малозабезпеченим сім'ям та ін.). Загалом, наявність значного переліку соціальних допомог та пільг, розмір та темпи зростання більшості яких не відповідає соціальним стандартам та рівню інфляції відповідно, свідчить про необхідність їх перегляду та укрупнення.

В основу призначення переважної більшості соціальних виплат в Україні покладено базовий соціальний стандарт - прожитковий мінімум. Протягом 2020-2024 рр. мало місце виключно номінальне його зростання, що не відповідало рівню інфляції. Також можна констатувати, що рівень прожиткового мінімуму в Україні є крайньо заниженим, що визнає сама держава. Адже, поряд із законодавчо визначеним прожитковим мінімумом, Міністерство соціальної політики розраховує його фактичний розмір на основі моніторингу ринкових цін. Протягом 2020-2024 рр. фактичний прожитковий мінімум перевищував законодавчо визначений його рівень в 1,7-2,8 разів. Таким чином, офіційний прожитковий мінімум, який покладається в основу реалізації СП, зовсім не відповідає реальним стандартам життя. Наслідком цього є заниження переважної більшості соціальних виплат, а відтак – ефективності національної СП в цілому.

Список використаної літератури

1. Brown C., Welfle A., Ejohwomu O., Clery D. Improving energy performance and futureproofing social housing: Professional views and policy directions in the UK. *Energy Policy*, 209, B. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2025.114974>
2. Klimczuk A., Dovie A. D. Poverty - Associated Risks and Alleviation. *Sustainable Development*. 2025. <http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.1005557>
3. Leisering L. Social protection responses by states and international organisations to the COVID-19 crisis in the global South: Stoppgap or new departure? *Global Social Policy*. 2021. Vol. 21, No. 3. Pp. 396-420. <https://doi.org/10.1177/14680181211029089>
4. Follett L., Henderson H. A hybrid approach to targeting social assistance. *Journal of Development Economics*. 2023. Vol. 160. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2022.103002>
5. Lin L., He M., Sun W. Security fosters generosity: Social security protection and charitable giving. *World Development*. 2025. Vol. 196. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2025.107194>
6. Kangasniemi M., Bhalla G., Knowles M., Pereira K. C., Gentilini U. The role of social protection in achieving resilient and inclusive rural transformation. *Global Food Security*. 2025. Vol. 44. <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2025.100836>
7. Helferich M., Tröger J. Social acceptance factors of mobility-related policy packages. *Transportation Research. Part A: Policy and Practice*. 2026. Vol. 203. <https://doi.org/10.1016/j.tra.2025.104759>
8. Ni X., Klammer U. Concept and Practices of Preventive Social Policy in Germany and Some Lessons for China. *Sustainability*. 2023. Vol. 15. <https://doi.org/10.3390/su152014847>
9. Kourachanis N. Residential care, housing and social policy: rethinking child protection in the Greek welfare state.

References

1. Brown, C., Welfle, A., Ejohwomu, O., & Clery, D. (2026). Improving energy performance and futureproofing social housing: Professional views and policy directions in the UK. *Energy Policy*, 209, B. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2025.114974>
2. Klimczuk, A., & Dovie, A. D. (Eds). (2025). Poverty - Associated Risks and Alleviation. In *Sustainable Development*. IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.1005557>
3. Leisering, L. (2021). Social protection responses by states and international organisations to the COVID-19 crisis in the global South: Stoppgap or new departure? *Global Social Policy*, 21(3), 396-420. <https://doi.org/10.1177/14680181211029089>
4. Follett, L., & Henderson, H. (2023). A hybrid approach to targeting social assistance. *Journal of Development Economics*, 160. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2022.103002>
5. Lin, L., He, M., & Sun, W. (2025). Security fosters generosity: Social security protection and charitable giving. *World Development*, 196. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2025.107194>
6. Kangasniemi, M., Bhalla, G., Knowles, M., Pereira, K. C., & Gentilini, U. (2025). The role of social protection in achieving resilient and inclusive rural transformation. *Global Food Security*, 44. <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2025.100836>
7. Helferich, M., & Tröger, J. (2026). Social acceptance factors of mobility-related policy packages. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 203. <https://doi.org/10.1016/j.tra.2025.104759>
8. Ni, X., & Klammer, U. (2023). Concept and Practices of Preventive Social Policy in Germany and Some Lessons for China. *Sustainability*, 15. <https://doi.org/10.3390/su152014847>
9. Kourachanis, N. (2025). Residential care, housing and social policy: rethinking child protection in the Greek welfare state.

- Journal of Children's Services*. 2025. Vol. 20.4. Pp. 159-176. <https://doi.org/10.1108/JCS-03-2025-0018>
10. Pantazopoulos S. Perspective Chapter: Globalization and Social Policy – National and Supranational Responses to Poverty and Social Exclusion. *Sustainable Development*. 2025. <http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.1009088>
 11. Ozili P. K., Ratten V. Social Inclusion Policies. *International Encyclopedia of Business Management*. Academic Press. 2026. Pp. 779-781. <https://doi.org/10.1016/B978-0-443-13701-3.00362-5>
 12. Jawad R., Plagerson S., Jaskolski M. A critical review of the state-of-the-art on social policy, conflict and peace in the Middle East and North Africa region: Why social policy matters for peace and why it is also not enough. *World Development*. 2025. Vol. 187. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2024.106861>
 13. Derkenbaeva S., Galushkina E., Soodonbekova A., Beksultanov A., Kozubekova S. Impact of global economic instability on social policies: Adaptation and resilience strategies. *Social Sciences & Humanities Open*. 2025. Vol. 12. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101946>
 14. Seelkopf L., Starke P. Social Policy by Other Means: Theorizing Unconventional Forms of Welfare Production. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*. 2019. Vol. 21(3). Pp. 219-234. <https://doi.org/10.1080/13876988.2019.1574089>
 15. Gao Y., Yang J., Zhao J., Peng H. Impact of developmental social policy on household welfare: Evidence from China's comprehensive demonstration policy for e-commerce in rural areas. *Economic Analysis and Policy*. 2025. Vol. 86. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2025.05.023>
 16. Yurchyk H., Mishchuk H., Samoliuk N., Bilan Y. Financing support programs for internally displaced persons in Ukraine: Effectiveness and needs alignment. *Public and Municipal Finance*. 2025. Vol. 14(3), C.117-129. [https://doi.org/10.21511/pmf.14\(3\).2025.09](https://doi.org/10.21511/pmf.14(3).2025.09)
 17. Zhou Z., Zhou X., Zhong H., Zhang X. Bridging social responsibility and grassroots finance: Evaluating the impact of firms' targeted pairing assistance on county digital financial inclusion. *Research in International Business and Finance*. 2025. Vol. 76. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2025.102839>
 18. Мікуляк К. А., Красноноженко В. О. Вплив війни на реалізацію соціального захисту громадян України. *Modern Economics*. 2023. Вип. 42. С. 85-90. [https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-1](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-1)
 19. Павлова О. Особливості соціальної політики в умовах воєнного стану в Україні. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2023. Вип. 26(6). С. 122-126. <https://doi.org/10.15421/1723139>
 20. Руденко О. І. Основні складові соціальної політики держави. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали VII-ої Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І. В. Жукової, Є. О. Романенка. ВАДНД, 2025. С. 53-57.
 21. Стойко О. М. Вплив війни на становлення і розвиток соціальної держави. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 73. С. 89-98. <https://doi.org/10.32782/app.v73.2024.13>
 22. Требін М. П. Соціологія війни в Україні: на шляху становлення. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2023. Вип.1 (56). С. 201-219. <https://doi.org/10.21564/2663-5704.56.274384>
 23. Чуприна С. Державні механізми реалізації соціальної політики в умовах глобалізації. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 9. С. 296-301. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-39>
 - state. *Journal of Children's Services*, 20(4), 159-176. <https://doi.org/10.1108/JCS-03-2025-0018>
 10. Pantazopoulos, S. (2025). Perspective Chapter: Globalization and Social Policy – National and Supranational Responses to Poverty and Social Exclusion. *Sustainable Development*. <http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.1009088>
 11. Ozili, P. K., & Ratten, V. (2026). Social Inclusion Policies. *International Encyclopedia of Business Management*. Academic Press, 779-781. <https://doi.org/10.1016/B978-0-443-13701-3.00362-5>
 12. Jawad, R., Plagerson, S., & Jaskolski, M. (2025). A critical review of the state-of-the-art on social policy, conflict and peace in the Middle East and North Africa region: Why social policy matters for peace and why it is also not enough. *World Development*, 187. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2024.106861>
 13. Derkenbaeva, S., Galushkina, E., Soodonbekova, A., Beksultanov, A., & Kozubekova, S. (2025). Impact of global economic instability on social policies: Adaptation and resilience strategies. *Social Sciences & Humanities Open*, 12. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101946>
 14. Seelkopf, L., & Starke, P. (2019). Social Policy by Other Means: Theorizing Unconventional Forms of Welfare Production. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 21(3), 219-234. <https://doi.org/10.1080/13876988.2019.1574089>
 15. Gao, Y., Yang, J., Zhao, J., & Peng, H. (2025). Impact of developmental social policy on household welfare: Evidence from China's comprehensive demonstration policy for e-commerce in rural areas. *Economic Analysis and Policy*, 86. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2025.05.023>
 16. Yurchyk, H., Mishchuk, H., Samoliuk, N., & Bilan, Y. (2025). Financing support programs for internally displaced persons in Ukraine: Effectiveness and needs alignment. *Public and Municipal Finance*, 14(3), 117-129. [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.14\(3\).2025.09](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.14(3).2025.09)
 17. Zhou, Z., Zhou, X., Zhong, H., & Zhang, X. (2025). Bridging social responsibility and grassroots finance: Evaluating the impact of firms' targeted pairing assistance on county digital financial inclusion. *Research in International Business and Finance*, 76. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2025.102839>
 18. Mikulyauk, K. A., & Krasnonozhenko, V. O. (2023) The impact of war on the implementation of social protection of citizens of Ukraine. *Modern Economics*, 42, 85-90. [https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-1](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-1) (in Ukrainian)
 19. Pavlova, O. (2023). Peculiarities of social policy under martial law in Ukraine. *Scientific and theoretical almanac Grani*, 26(6), 122-126. <https://doi.org/10.15421/1723139> (in Ukrainian)
 20. Rudenko, O. I. (2025). Main components of the state's social policy. *Modern aspects of science modernization: status, problems, development trends*: materials of the LVII International Scientific and Practical Conference (pp. 53-57). VADND. (in Ukrainian)
 21. Stoyko, O. M. (2024). The impact of war on the formation and development of the social state. *Current problems of politics*, 73, 89-98. <https://doi.org/10.32782/app.v73.2024.13> (in Ukrainian)
 22. Trebin, M. P. (2023). Sociology of War in Ukraine: on the Path of Formation. *Bulletin of the Yaroslav the Wise National Law University*, 1(56), 201-219. <https://doi.org/10.21564/2663-5704.56.274384> (in Ukrainian)
 23. Chupryna, S. (2025). State mechanisms for implementing social policy in the context of globalization. *Kyiv Economic Scientific Journal*, (9), 296-301. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-39> (in Ukrainian)

Galina Urchik,

PhD (Economics), Associate Professor, National University of Water Management and Environmental Engineering, 11, Soborna str., Rivne, 33028, Ukraine

g.m.urchik@nuwm.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1013-6940>

FEATURES AND PROBLEMS OF UKRAINE'S SOCIAL POLICY IN THE CONDITIONS OF MODERN CHALLENGES

Abstract. The purpose of this article is to study the peculiarities and problems in the implementation of national social policy in the context of contemporary socio-economic challenges. The study proves that state policy priorities have shifted in favor of militarization in the context of military operations. This shift in priorities has led to a decrease in the share of consolidated state budget expenditures allocated to social purposes. The study compares the share of consolidated state budget expenditures on social objectives in Ukraine and the EU, which is 16.3% versus 32.3% in 2023, respectively. It has been proven that in Ukraine, the share of expenditures on social protection, health care, spiritual and physical development is significantly lower than in the EU. It has been determined that education is the only social expenditure item that accounts for a larger share of GDP in Ukraine than in the EU. Based on the author's calculations, it has been proven that during 2021-2024, categorical assistance prevailed in the structure of social payments in Ukraine (accounting for 62.3% in 2024), while the share of targeted social assistance decreased significantly. Based on an analysis of the structure of social payments, a change in the priorities of national social policy is justified. The author has determined that until 2021, the priority of social policy was to support impoverished segments of the population in the housing and utilities sector, children, and mothers, and from 2022 onwards, to support internally displaced persons. The author believes that the existence of a significant number of social benefits that are below the subsistence minimum is an indicator of the low effectiveness of social policy. The study proves that a negative phenomenon in national social policy is the existence of a number of social benefits that are set at a fixed amount that has not been revised for more than five years. The author argues that the existence of a number of social benefits whose growth rates are lower than the inflation rate is not in line with the objectives of adequate social protection of the population. Based on a comparison of the legally defined and actual subsistence minimum in Ukraine, it has been proven that the former is extremely low and does not meet the objectives of adequate social protection of the population. The author argues that the existence of a significant list of social benefits and privileges, the size and growth rates of most of which do not correspond to social standards and the level of inflation, respectively, indicates the need for their revision and consolidation.

Keywords: Social Policy, Social Expenditures, Social Protection, Education, Healthcare, Spiritual And Physical Development, Categorical Social Assistance, Targeted Social Assistance, Benefits.

JEL Classification: A13; H53; H55; I30; I38.

In cites: Urchik, G. (2026). Features and problems of Ukraine's social policy in the conditions of modern challenges. *Social Economics*, 73, 72–86. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2026-73-06> (In Ukrainian)

Конфлікт інтересів: автор повідомляє про відсутність конфлікту інтересів.
Автор підтверджує, що при написанні наукової статті ресурс штучного інтелекту не використовувався.

Conflict of Interest: The author declares no conflict of interest. The author confirms that no artificial intelligence resources were used in the writing of the scientific article

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.
Стаття пройшла рецензування 25.01.2026 р.
Стаття рекомендована до друку 10.02.2026 р.
Стаття опублікована 31.03.2026 р.

Received: 15 December 2025
Revised: 25 January 2026
Accepted: 10 February 2026
Published: 31 March 2026